

Bruxelles, 14.9.2016.
COM(2016) 592 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Promicanje pravednog, učinkovitog i konkurentnog europskog gospodarstva
utemeljenog na autorskim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu**

1. UVOD

U Komisijinoj strategiji jedinstvenog digitalnog tržišta¹ donesenoj u svibnju 2015. utvrđeno je da su digitalni sadržaji jedan od glavnih pokretača rasta digitalnog gospodarstva. U njoj je istaknuta potreba za djelovanjem kojim se korisnicima omogućuje širi internetski pristup sadržajima, uključujući audiovizualne i glazbene sadržaje, knjige i ostale sadržaje, te osigurava tržišno i regulatorno okruženje kojem se potiče kreativnost, njezino održivo financiranje i kulturna raznolikost.

Ciljana modernizacija pravila EU-a o autorskim pravima, kao ključni element za postizanje ciljeva strategije jedinstvenog digitalnog tržišta, utvrđena je u Komunikaciji Komisije „Ususret modernom europskom okviru za autorska prava”² od prosinca 2015. U Komunikaciji su navedene ciljne mjere i dugoročna vizija, kojima se odražava potreba za unaprjeđenjem jedinstvenog tržišta u tom području i ažuriranjem pravila u skladu s digitalnom stvarnošću te potreba da europske kreativne industrije zadrže konkurentnost i održe ravnotežu između autorskih prava i ostalih ciljeva javne politike, kao što su obrazovanje, istraživanje, inovacije i potrebe osoba s invaliditetom.

Osim predložene Uredbe o prekograničnoj prenosivosti usluga internetskog sadržaja³ od prosinca 2015., kojom se građanima EU-a omogućuje da putuju s digitalnim sadržajem koji su kupili ili na koji su se pretplatili u svojoj zemlji, Komisija sada predlaže niz zakonodavnih mjera sa sljedeća tri cilja: i. osiguranje šireg internetskog pristupa sadržajima u EU-u i stjecanje nove publike, ii. prilagodba određenih iznimaka digitalnom i prekograničnom okruženju te iii. poticanje tržišta autorskih prava koje dobro funkcionira i koje je pravedno. Nadalje, Komisija radi i na mjerama za učinkovit i ujednačen sustav provedbe, što je osobito važno u borbi protiv povreda autorskih prava na komercijalnoj razini.

Kako je istaknuto u Komunikaciji iz prosinca, autorska prava EU-a nije moguće razmatrati odvojeno od šireg skupa politika, uključujući posebno program Kreativna Europa⁴, kojima se pridonosi bogatom europskom kreativnom izričaju i utječe na okruženje kulturnih i kreativnih industrija, inovacija i kulturne raznolikosti.

U EU-u imaju sjedište, među ostalima, neke od najvećih izdavačkih kuća, dinamična glazbena industrija te svjetski priznat filmski sektor. Zato na svjetskoj razini u području industrije i kulture EU ima vodeći položaj. Međutim, neke se od njegovih kulturnih i kreativnih industrija suočavaju s posebnim izazovima u pogledu konkurentnosti, poduzetništva i financiranja. Europskim filmskim produkcijama, primjerice, pogodovalo bi stjecanje nove publike unutar EU-a i izvan njega. To bi trebalo imati pozitivan utjecaj na razvoj novih poslovnih modela i novih izvora prihoda, ako se riješe glavna pitanja povezana s razmjerom, dostupnosti i vidljivosti produkcija.

Osim promicanja kulturne i jezične raznolikosti, poticanja profesionalizacije kulturnog i kreativnog sektora te pružanja šireg pristupa kulturnim i kreativnim sadržajima, cilj je programa Kreativna Europa riješiti neke od navedenih problema konkurentnosti,

¹ Komunikacija Komisije „Strategija jedinstvenog digitalnog tržišta za Europu”, 6. svibnja 2015. COM(2015) 192 final.

² COM(2015) 626 final.

³ COM(2015) 627 final.

⁴ Proračun programa za razdoblje 2014. – 2020. iznosi 1,46 milijardi EUR. Program Kreativna Europa, osim međusektorskog programa, uključuje potprogram za kulturu i potprogram za medije (MEDIA).

uključujući probleme u pogledu pristupa financiranju u okviru novog instrumenta jamstva, koji je već uspostavljen i raspolaže proračunom od 121 milijuna EUR⁵.

Kombinacijom zakonodavnih i nezakonodavnih mjera, Komisija predlaže ambiciozan program kojim bi se europskim industrijama autorskih prava pomoglo da napreduju na jedinstvenom tržištu, a europskim autorima da steknu novu publiku te istodobno europska djela učinila široko dostupnima europskim građanima, čak i prekogranično. Ova Komunikacija predstavlja najnoviji razvoj događaja i stanje nakon Komunikacije iz prosinca.

2. MJERE KOJIMA SE OSIGURAVA ŠIRI PRISTUP SADRŽAJIMA DILJEM EU-A

Komisija je u Komunikaciji iz prosinca najavila postupni pristup uklanjanju prepreka prekograničnom pristupu sadržajima i širem protoku djela u cijelom EU-a, posebno u svjetlu sve rasprostranjenijih internetskih veza i digitalnih tehnologija. Cilj je povećati dostupnost djela za građane diljem Europe, osigurati nove distribucijske kanale za stvaratelje, promicati kulture država članica i staviti u prvi plan zajedničku kulturnu baštinu EU-a.

U Komunikaciji iz prosinca utvrđene su ciljane mjere za olakšavanje prekogranične distribucije televizijskih i radijskih programa na internetu, licenciranje europskih audiovizualnih djela na platformama za video na zahtjev (VoD) te digitalizaciju i veće širenje nedostupnih djela. Kako je najavljeno u Komunikaciji iz prosinca, niz mjera koje su poduzete u okviru programa Kreativna Europa (MEDIA)⁶, kojim se 25 godina podupire razvoj, promicanje i distribucija europskih djela, također su usmjerene ka cilju postizanja šireg pristupa europskim filmovima diljem EU-a, u okviru komercijalnih kanala i u nekomercijalnom okruženju. Te su mjere predstavljene u nastavku zajedno s novopredloženim zakonodavstvom o autorskim pravima.

Prvo, Prijedlogom uredbe⁷ žele se stvoriti povoljni uvjeti za nove načine prekogranične distribucije televizijskih i radijskih programa na internetu koji su usporedivi s onima koji se primjenjuju na tradicionalniji prijenos preko satelita i kabelsko reemitiranje. Novim pravilima, koja su nadahnuta onima iz Direktive o satelitskom emitiranju i kablskom reemitiranju⁸, pojednostavnit će se i ubrzati odobravanje prava potrebnih za određene internetske usluge koje nude radiotelevizijske kuće (programi koje radiotelevizijske kuće prenose na internetu istodobno s njihovim emitiranjem i uslugama pristupa propuštenim programima) te za usluge reemitiranja putem, primjerice, internetskog protokola (IPTV – televizijski ili radio sadržaj na IP mreži zatvorenog kruga). Tim se pravilima želi olakšati razvoj tržišta i veće širenje europskih radijskih i televizijskih produkcija, koji su važan izvor informacija i zabave za Europljane, što će pak dovesti do povećanja izbora za potrošače i kulturne raznolikosti.

Osim toga, Prijedlogom direktive o autorskim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu⁹ uvodi se novi mehanizam za pregovore, kojim će se olakšati sklapanje sporazuma o licenciranju za stavljanje na raspolaganje audiovizualnih djela na platformama za VoD. Dio je šireg političkog napora u cilju rješavanja brojnih čimbenika koji su razlog

⁵ Komisija razmatra i druge izvore financiranja za sektor, uključujući financiranje vlasničkog kapitala i skupno financiranje.

⁶ Potprogram programa Kreativna Europa.

⁷ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju pravila o ostvarivanju autorskih i srodnih prava koja se primjenjuju na određene internetske prijenose organizacija za radiodifuziju i reemitiranja televizijskih i radijskih programa, COM(2016) 594.

⁸ Direktiva 93/83/EEZ.

⁹ Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o autorskim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu, COM(2016) 593.

ograničene dostupnosti europskih audiovizualnih djela, posebno filmova, diljem EU-a¹⁰. Europski filmovi, koji su obično djelo malih produkcijskih kuća, u EU-u se znatno manje distribuiraju na internetu od američkih filmova¹¹. Na područjima gdje nema potpisanih sporazuma s lokalnim distributerima, europski građani nemaju mogućnost zakonitog pristupa takvim filmovima. U okviru strukturiranog dijaloga s dionicima razmotrit će se i pitanja licenciranja te povezane pravne i ugovorne poteškoće u pogledu upotrebe europskih audiovizualnih djela u okviru usluga videa na zahtjev. Komisija će promicati taj dijalog te će redovito okupljati sudionike iz industrije uzduž vrijednosnog lanca (producenti, autori, prodajni zastupnici, distributeri, radiotelevizijske kuće, agregatori, platforme za VOD). Dijalogom će se uskladiti prakse licenciranja i omogućiti sporazumi u industriji koji vode prema održivijoj upotrebi i široj dostupnosti europskih djela. Komisija će izvijestiti o rezultatima dijaloga do kraja 2018.

Komisija isto tako potiče razvoj praktičnih alata kojima će se licenciranje za upotrebu audiovizualnih djela na više područja diljem EU-a olakšati i učiniti učinkovitijim. To obuhvaća razvoj centara za licenciranje, tj. internetskih alata za digitalnu distribuciju europskih djela i u zemljama gdje ona nisu puštena u distribuciju u kinima ili gdje nema nacionalnog distributera te razvoj stručnih kataloga audiovizualnih djela različitih producenata, koja se mogu ponuditi pružateljima usluge videa na zahtjev. Dodatni izazovi proizlaze iz činjenice da se u audiovizualnom sektoru ne upotrebljava univerzalni sustav identifikacije, nego na tržištu postoje dvije standardne identifikacijske oznake¹², koje se u sektoru nerado upotrebljavaju jer nisu interoperabilne. To znači da su aktivnosti licenciranja opterećujuće i da ih nije lako automatizirati. Organizacije odgovorne za te dvije zasebne identifikacijske oznake trenutačno s Komisijom rade na potpunoj interoperabilnosti svojih baza podataka i identifikacijskih oznaka¹³. Konačno, Komisija će istražiti i načine za poticanje nositelja prava da na raspolaganje stave djela koja primaju potporu za distribuciju u okviru programa Kreativna Europa (MEDIA) na područjima gdje nisu potpisani sporazumi o distribuciji.

Uvode se i mjere namijenjene rješavanju nedostatne vidljivosti i jezičnih prepreka koje su otežavajući čimbenici za korisnike koji imaju pristup europskim djelima. Titlovanje i sinkronizacija ključni su za prekograničnu distribuciju audiovizualnih djela¹⁴, a financiraju se sredstvima iz programa Kreativna Europa (MEDIA) i drugim javnim sredstvima. Komisija namjerava povećati učinkovitost javnog financiranja i upotrebu titlovanja i sinkronizacije s pomoću tekućih projekata u okviru programa Kreativna Europa (MEDIA) i alata internetskog spremišta, koji će se pokrenuti do kraja 2016. i kojim će se operaterima u EU-u omogućiti jednostavan pristup postojećim titlovima i sinkronizacijskim zapisima i njihova ponovna upotreba. Internetski alati za pretraživanje također su učinkoviti kanali s pomoću kojih potrošači mogu pronaći filmove za koje se nudi zakoniti pristup na internetu. Ured Europske unije za intelektualno vlasništvo

¹⁰ Europski filmovi u prosjeku su dostupni u 2,8 država članica EU-a, a američki u 6,8 država članica EU-a. U kinima je nesrazmjer između europskih (2,6) i američkih filmova (9,7) još veća (Europski audiovizualni opservatorij „Kako se filmovi kreću putem usluga videa na zahtjev i u kinima u Europskoj uniji?”, svibanj 2016.).

¹¹ Nadalje, 47 % europskih filmova puštenih u distribuciju u kinima EU-a od 2005. do 2014. dostupno je na najmanje jednom pružatelju usluga videa na zahtjev (5,046 filmova od 10,828), dok je 87 % američkih filmova puštenih u distribuciju u istom razdoblju u kinima EU-a dostupno na najmanje jednom pružatelju usluga videa na zahtjev (2,404 filmova od 2,748) (Europski audiovizualni opservatorij „Kako se filmovi kreću putem usluga videa na zahtjev i u kinima u Europskoj uniji?”, svibanj 2016.).

¹² ISAN (International Standard Audiovisual Number) i EIDR (Entertainment Identifier Registry).

¹³ Komisija će do kraja 2016. isto tako predložiti upotrebu zajedničke standardne identifikacijske oznake kao uvjet za potporu u okviru programa MEDIA.

¹⁴ Za određena audiovizualna djela globalne platforme zahtijevaju minimalni broj jezičnih inačica.

razvija alat za pretraživanje koji može funkcionirati na europskoj razini i skup alata za izradu nacionalnih alata za pretraživanje, koji će biti potpuno operativni do 2017. i besplatno dostupni državama članicama. Komisija će promicati i uporabu podataka i automatiziranih alata za preporuku sadržaja, uzimajući u obzir šire interese i ukuse, u cilju razvoja i povećanja publike za europska djela. U širem smislu, promicanje lakšeg otkrivanja europskih filmova važan je izazov o kojemu Komisija trenutačno vodi rasprave s Udrugom direktora europskih filmskih agencija (EFADs) i filmskom industrijom. S obzirom na potencijal filmova proizvedenih kao koprodukcije da se kreću diljem Europe i šire¹⁵, Komisija će zajedno s EFADs-om u 2017. istražiti razvoj zajedničkih strategija za promicanje europskih koprodukcija. Svim tim mjerama dopunjava se nedavno doneseni prijedlog za izmjenu Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama¹⁶, kojim se uvodi pojačani zahtjev da se europska djela promiču u okviru usluga videa na zahtjev tako što se osigurava njihova prisutnost i vidljivost.

Nadalje, Komisija radi na načinima istraživanja alternativnih modela financiranja, proizvodnje i distribucije, koji su od samog početka orijentirani prema jedinstvenom tržištu i globalnim tržištima. Komisija će u tom pogledu posvetiti posebnu pozornost europskom sektoru animacije. Pripovijedanje zauzima važno mjesto u tom sektoru, a odgovarajuća djela prekogranično se lakše kreću. Producenti animiranih djela često istovremeno rade na različitim projektima za televizijsku i za filmsku industriju, a ponekad i surađuju s drugim studijima na zasebnim projektima. Osim postojeće potpore programa Kreativna Europa (MEDIA), Komisija će prije kraja ove godine pokrenuti dijalog s glavnim europskim animacijskim studijima kako bi se raspravilo o načinu unaprjeđenja sektora. Tom bi se prilikom trebale utvrditi i specifične potrebe sektora u pogledu niza pitanja, od smanjenja odljeva mozgova do pridonošenja još većem kretanju animiranih filmova i televizijske animacije. Cilj je tog dijaloga postizanje dogovora u pogledu zajedničkog plana djelovanja za predmetni sektor do sredine 2017.

Konačno, Prijedlogom direktive o autorskim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu¹⁷ uvode se rješenja koja će institucijama kulturne baštine omogućiti lakše licenciranje prava, što je obavezno za digitalizaciju i distribuciju djela koja su nedostupna, ali koja imaju veliku kulturnu vrijednost. Pristup djelima u nekomercijalnom okruženju npr. obrazovne organizacije, javne knjižnice, nekinematografske sale također je vrlo važno za razvijanje kulturne raznolikosti, obrazovne svrhe i sudjelovanje u društvu. Takvi kanali, uz poboljšanje medijske pismenosti, mogu imati ključnu ulogu u promicanju i stvaranju održive publike za europska djela. Nadalje, Komisija zajedno s EFADs-om i audiovizualnom industrijom istražuje izradu i financiranje u 2017. kataloga europskih filmova u obrazovne svrhe. Bio bi to koristan pilot-projekt za predstavljanje raznolikosti i kvalitete europskih filmova mladoj publici.

¹⁵ Prema izvješću objavljenom u svibnju 2016. Europskog audiovizualnog opservatorija „Kako se filmovi kreću putem usluga videa na zahtjev i u kinima u Europskoj uniji?” koprodukcije se kreću bolje od prosječnih europskih filmova. Europski filmovi u prosjeku su dostupni u 2,8 zemalja, a europske koprodukcije u 3,6 zemalja.

¹⁶ Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2010/13/EU o koordinaciji određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama o pružanju audiovizualnih medijskih usluga u pogledu promjenjivog stanja na tržištu, COM(2016) 287 final.

¹⁷ Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o autorskim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu, COM(2016) 593.

3. MJERE ZA PRILAGODBU IZNIMAKA DIGITALNIM I PREKOGRANIČNIM OKRUŽENJIMA

Iznimkama o autorskim pravima, u posebne svrhe i pod određenim uvjetima, omogućuje se upotreba zaštićenih djela bez odobrenja nositelja prava. One odgovaraju ciljevima javnih politika na razini EU-a i imaju važnu ulogu u širem okviru autorskih prava. Međutim, trenutačno većina iznimaka u zakonodavstvu EU-a nije obavezna i nema prekogranični učinak. K tome, u svjetlu današnje tehnološke stvarnosti neke je od njih potrebno preispitati, povećavajući, prema potrebi, razinu usklađenosti, istovremeno ne utječući na funkcioniranje sustava na nacionalnoj razini.

Danas predloženim zakonodavnim mjerama okvir EU-a o iznimkama usklađuje se s digitalnom upotrebom u određenim ključnim područjima, kao što je obrazovanje, istraživanje i pristup znanju. Te su mjere posebno usredotočene na prekogranične upotrebe, čime se pridonosi daljnjem produbljivanju jedinstvenog tržišta. Prijedlogom direktive o autorskim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu¹⁸ uvode se nove obavezne iznimke u području obrazovanja, istraživanja te očuvanje kulturne baštine.

Novom iznimkom koja se odnosi na davanje primjera u nastavi osigurat će se potpuna pravna sigurnost u pogledu upotrebe zaštićenih sadržaja u digitalno potpomognutim nastavnim aktivnostima i nastavnim aktivnostima na internetu, čak i prekogranično. Time će se pridonijeti novim načinima pružanja obrazovanja, posebno učenju na daljinu, i mobilnosti studenata i nastavnika diljem EU-a.

Prijedlogom se uvodi i nova obavezna iznimka za dubinsku analizu teksta i podataka koja se provodi u svrhu znanstvenog istraživanja. Tom će se iznimkom istraživačkim organizacijama omogućiti da se tehnologijama rudarenja teksta i podataka koriste u potpunoj pravnoj sigurnosti. Obaveznom iznimkom u tom području spriječit će se da se u različitim državama članicama primjenjuje različit pristup u području, kao što je istraživanje, u kojemu su široka prekogranična suradnja i interdisciplinarna suradnja sve učestalije. Time će se poduprijeti znanstveni napredak i inovacije u EU-u.

U Prijedlogu direktive uključena je i nova obavezna iznimka u pogledu digitalnog očuvanja koje provode institucije kulturne baštine, kojom se uzimaju u obzir potrebe za sadržajima u digitalnim formatima i upotreba digitalnih tehnologija za potrebe očuvanja baštine. Ona je odraz upotrebe digitalizacije kao tehnike očuvanja, ali i povećanog broja djela koja su „izvorno digitalna” u zbirkama institucija kulturne baštine. Veća razina očuvanja pozitivno će utjecati na preživljavanje kulturne baštine i građanima omogućiti da njome duže raspolazu.

Osim toga, danas su donesena dva zakonodavna prijedloga¹⁹ za provedbu u zakonodavstvu EU-a Ugovora iz Marakeša²⁰, kojim se od stranaka zahtijeva uvođenje

¹⁸ Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o autorskim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu, COM(2016) 593.

¹⁹ Prijedlog Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o određenim dozvoljenim upotrebama djela i drugih sadržaja koji su zaštićeni autorskim i srodnim pravima u korist slijepih i slabovidnih osoba ili osoba koje imaju druge smetnje pri čitanju otisnutog teksta i o izmjeni Direktive 2001/29/EZ o usklađivanju određenih aspekata autorskog i srodnih prava u informacijskom društvu, COM(2016) 596, i Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o prekograničnoj razmjeni između Unije i trećih zemalja primjeraka u dostupnom formatu određenih djela i drugih predmeta zaštite autorskim i srodnim pravima u korist slijepih, slabovidnih osoba ili osoba koje imaju druge smetnje pri čitanju otisnutog teksta, COM(2016) 595.

²⁰ Ugovor iz Marakeša za olakšavanje pristupa objavljenim djelima slijepim i slabovidnim te osobama koje imaju druge smetnje pri čitanju otisnutog teksta potpisan je u ime EU-a 30. travnja 2014.

iznimki s pomoću kojih se osobama s poteškoćama u čitanju tiskanih tekstova pomaže u pristupu knjigama i drugim tiskanim materijalima u formatima koji su njima pristupačni. Prijedlogom Direktive uspostaviti će se obavezna iznimka i osigurati da je ona primjenjiva za izradu i razmjenu takvih primjeraka u pristupačnom formatu na jedinstvenom tržištu. Prijedlogom Uredbe omogućiti će se prekogranična razmjena takvih primjeraka između EU-a i trećih zemalja koje su stranke tog ugovora.

Komisija će nastaviti ocjenjivati niz drugih pitanja povezanih s iznimkama utvrđenima u Komunikaciji iz prosinca. Možda će u kasnijoj fazi, s obzirom na ishod predmetâ koji se trenutačno vode pred Sudom EU-a, biti potrebno ponovno razmotriti neka od tih pitanja. To uključuje iznimku kojom se knjižnicama i ostalim institucijama dopušta konzultiranje djela na zaslonu u svrhu istraživanja i privatnog izučavanja u njihovim prostorima²¹.

Nastavno na analizu rezultata javnog savjetovanja o „iznimci za panoramu”²², kojom se omogućuje fotografiranje i učitavanje fotografija djela, kao što su zgrade ili skulpture, koje su smještene na javnim prostorima, Komisija potvrđuje važnost te iznimke. Prema zakonodavstvu EU-a države članice imaju široki manevarski prostor u pogledu utvrđivanja takvih iznimaka. Gotovo sve države članice imaju iznimku za panoramu u vlastitom nacionalnom zakonodavstvu. Države članice koje to prethodno nisu učinile nedavno su tu iznimku unijele u svoje zakonodavstvo ili u tu svrhu raspravljaju o nacrtu mjera. Komisija će nastaviti nadgledati razvoj događaja te snažno preporučuje da sve države članice primijene tu iznimku.

4. MJERE ZA STVARANJE TRŽIŠTA ZA AUTORSKA PRAVA KOJE DOBRO FUNKCIONIRA

Posljednjih je godina internet postao glavno tržište za pristup i distribuciju sadržaja zaštićenih autorskim pravima. Internetske usluge sada čine važan izvor prihoda za djela i ostale zaštićene sadržaje i očekuje se da će njihov značaj dodatno rasti. Međutim, postoji sve veća zabrinutost u pogledu pravične podjele vrijednosti koju stvaraju neki od novih oblika distribucije internetskih sadržaja uzduž vrijednosnog lanca. Nositelji prava prijavili su da se susreću s poteškoćama kada žele odobriti upotrebu svojih sadržaja na internetu i za to primiti pravednu naknadu. Ta bi situacija mogla dovesti u nepovoljan položaj i pružatelje usluga koji se bave istim oblicima distribucije. Povezano s time, što međutim utječe i na oblike upotrebe izvan interneta, postoji pitanje pravične naknade autorima i izvođačima te razlike u pregovaračkom položaju pri licenciranju ili prijenosu vlastitih prava.

Tim se poteškoćama dovodi u pitanje cilj jedinstvenog digitalnog tržišta da se svima osigura pravedan povrat ulaganja. Ta su pitanja ključna u kulturnom i kreativnom sektoru, uključujući izdavaštvo, slike, glazbu i audiovizualne sadržaje. Nakon Komunikacije iz prosinca potreba za rješavanje tih pitanja potvrđena je u Komunikaciji o internetskim platformama iz svibnja 2016.²³

Prijedlogom direktive o autorskim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu²⁴ novinskim će se kućama osigurati pravna sigurnost i bolji pregovarački položaj u njihovim ugovornim odnosima s pružateljima internetskih usluga koji upotrebljavaju

²¹ Predmet C-174/15. Vereniging Openbare Bibliotheken protiv Stichting Leenrecht.

²² Vidi <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/public-consultation-role-publishers-copyright-value-chain-and-panorama-exception>.

²³ Komunikacija o internetskim platformama i jedinstvenom digitalnom tržištu te mogućnostima i izazovima za Europu, COM(2016) 288 final.

²⁴ Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o autorskim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu, COM(2016) 593.

njihove sadržaje i omogućuju pristup tim sadržajima. To će se postići pružanjem novog srodnog prava kojim se priznaje ključna uloga novinskih kuća u pogledu ulaganja u izradu kvalitetnih novinskih sadržaja i općeg doprinosa tomu te će im osigurati zaštitu koja im je potrebna za učinkovitu upotrebu vlastitih publikacija u digitalnom okruženju. Prijedlogom će se uspostaviti i mogućnost država članica da upostave sustave u kojima izdavači (uključujući izdavače knjiga i znanstvenih radova) mogu imati udio u mehanizmima naknade kao što su oni predviđeni za izradu privatnih kopija i reprodukciju.

Prijedlogom će se ojačati i položaj nositelja prava u pogledu pregovaranja i dobivanja naknade za upotrebu njihovih sadržaja na internetu od pružatelja internetskih usluga za pohranu i pružanje pristupa sadržajima koje učitavaju njihovi korisnici. S obzirom na ulogu tih usluga u prijenosu zaštićenih sadržaja, prijedlogom će se od pružatelja usluga koji pohranjuju i omogućuju pristup velikom broju djela zahtijevati da, u suradnji s nositeljima prava, poduzmu primjerene i razmjerne mjere, uključujući na temelju tehnologije prepoznavanja sadržaja, kako bi se osiguralo poštovanje sporazuma s nositeljima prava. U tom će području biti važna i aktivna suradnja među dionicima. Potrošači će u pravednijem i pravno sigurnijem okruženju i dalje moći učitavati svoje sadržaje i imati pristup velikoj ponudi sadržaja.

Konačno, autori i izvođači imat će koristi od povećane transparentnosti u pogledu upotrebe njihovih djela i izvedbi te od poboljšane mogućnosti primanja odgovarajuće naknade. Time bi se trebalo ostvariti bolje funkcioniranje okvira za sve dionike zahvaljujući pravnoj jasnoći za one koji stječu prava i veće povjerenje za autore i izvođače, uključujući u internetskom okruženju. Učinkovita primjena tih mjera zahtijevat će od država članica organiziranje posebnih sektorskih rasprava kako bi se u praksi utvrdile odgovarajuće obveze transparentnosti prema vrsti sadržaja i industriji. Komisija će pomno pratiti te aktivnosti na razini država članica kako bi se osigurala učinkovitost i dosljednost rezultata. Komisija će isto tako nastaviti surađivati sa svim zainteresiranim stranama iz kulturnog i kreativnog sektora, i to u obliku općih ili sektorskih dijaloga, kako bi se raspravilo o napretku u pogledu tog pitanja i potrebi za daljnjim djelovanjem.

Općenito, tim će se mjerama pridonijeti tržištu autorskih prava koje za sve strane učinkovito funkcionira, daje odgovarajuće poticaje za ulaganja u kreativne sadržaje u internetskom okruženju i njihovo širenje te podupire važnost slobode i raznolikosti tiska u EU-u.

5. MJERE ZA USPOSTAVLJANJE UČINKOVITOG I UJEDNAČENOG SUSTAVA PROVEDBE

Povrede autorskih prava na komercijalnoj razini, pri kojima prekršitelji iskorištavaju tuđe djelo i ulaganja, danas su ozbiljna prijetnja europskim stvarateljima, zbog koje oni ne mogu ostvariti zakonitu dobit od vlastitog djela i kojom se u konačnici obeshrabruje kreativnost i inovativnost. Bez učinkovitog i ujednačenog sustava provedbe autorska i druga prava intelektualnog vlasništva nedovoljno su zaštićena, a ulaganja u kreativnost i inovacije su ograničena. Nakon objave u Komunikaciji iz prosinca Komisija provodi ocjenu općeg funkcioniranja postojećeg pravnog okvira za provedbu prava intelektualnog vlasništva, kao dio šire inicijative koja je namijenjena jačanju zaštite svih prava intelektualnog vlasništva i usmjerena na povrede na komercijalnoj razini.

Doprinosima javnom savjetovanju o ocjeni i modernizaciji pravnog okvira za provedbu prava intelektualnog vlasništva²⁵, koje je pokrenuto u cilju potpore navedenoj ocjeni,

²⁵

Vidi <http://ec.europa.eu/growth/industry/intellectual-property/enforcement/>.

potvrdilo se da su povrede prava intelektualnog vlasništva, uključujući autorskih prava, veliki problem. Više od tri četvrtine sudionika koji su nositelji prava i javnih nadležnih tijela utvrdilo je da su se povrede prava intelektualnog vlasništva povećale u posljednjih 10 godina. Iako većina sudionika smatra da se postojećim pravilima pomoglo u učinkovitoj zaštiti intelektualnog vlasništva i sprečavanju povreda prava intelektualnog vlasništva, brojni nositelji prava i posrednici posebno smatraju da se u državama članicama mjere i pravna sredstva predviđena Direktivom o provedbi prava intelektualnog vlasništva²⁶ ne primjenjuju na ujednačen način. To bi moglo dovesti do različitih razina zaštite u državama članicama i upućuje na to da se Direktivom o provedbi prava intelektualnog vlasništva nisu u potpunosti uklonile nejednakosti na nacionalnoj razini u odnosu na sredstva za provedbu prava intelektualnog vlasništva. Znatno broj sudionika naveo je da je neke od tih mjera potrebno prilagoditi kako bi se osigurala pravna sigurnost i pojačala njihova učinkovitost, kao što je izdavanje privremenih mjera i mjera predostrožnosti te sudskih naloga protiv posrednih pružatelja usluga ili izračun odgovarajuće odštete. Još jedno pitanje koju su posebno pokrenuli nositelji prava odnosilo se na zahtjevan postupak dobivanja privremenih mjera i mjera predostrožnosti te sudskih naloga za iste povrede protiv sličnih subjekata u više jurisdikcija u EU-u.

Komisija će nakon ocjene predložiti eventualno potrebne izmjene zakonodavnog okvira kojima se pridonosi poboljšanju pravnog okvira za provedbu u pogledu svih povreda prava intelektualnog vlasništva, uključujući povrede autorskih prava, pojašnjenje područja primjene i primjene privremenih mjera i mjera predostrožnosti i sudskih naloga te pravila za izračun i dodjelu odštete. Komisija će istražiti i mogućnosti da se olakša izdavanje privremenih mjera i mjera predostrožnosti te sudskih naloga za iste povrede protiv sličnih subjekata u više jurisdikcija u EU-u.

Međutim, zbog brzog razvoja digitalnog okruženja i tehnologije također je potrebno da se mjere, postupci i pravna sredstva predviđeni Direktivom o provedbi prava intelektualnog vlasništva mogu primjenjivati te da ih nadležni nacionalni sudovi mogu izdavati bez nepotrebnog odlaganja. To je posebno važno kako bi se zaštitila djela i drugi predmeti zaštite. Države članice moraju osigurati da njihovi pravosudni sustavi mogu odgovoriti na potrebu za brzim i učinkovitim zaštitom prava intelektualnog vlasništva, posebno na internetu. Komisija će nadalje procijeniti poticaje za promicanje specijalizacije nacionalnih sudaca u pitanjima povrede i valjanosti prava intelektualnog vlasništva, s obzirom na pozitivno iskustvo koje su navele države članice u kojima već postoje suci specijalizirani za to područje.

U Komunikaciji iz prosinca navedeno je i da će „Komisija odmah poduzeti mjere kako bi se, sa svim predmetnim stranama, uključila u uspostavljanje i primjenu mehanizama za „praćenje traga novca” na temelju samoregulatornog pristupa”²⁷. Na temelju pozitivnog iskustva s postojećim i nedavno ažuriranim Memorandumom o razumijevanju o prodaji krivotvorene robe na internetu²⁸ Komisija je podržala sklapanje sporazuma o dobrovoljnoj suradnji, koji u zaštitu prava intelektualnog vlasništva uključuju druge vrste

²⁶ Direktiva 2004/48/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o provedbi prava intelektualnog vlasništva.

²⁷ Sustav kršenje prava intelektualnog vlasništva na komercijalnoj razini sastoji se od plaćanja za usluge u cilju proizvodnje, distribucije ili promicanja robe i usluga kojima se krše prava intelektualnog vlasništva te ostvarivanja prihoda od promicanja i prodaje takve robe i usluga. Pristup „praćenja traga novca” uključuje različite vrste posrednih pružatelja usluga u zaštitu prava intelektualnog vlasništva i to tako što se uspostavljaju političke mjere s pomoću kojih se utvrđuje i nastoji prekinuti izvor prihoda djelatnosti kojom se krše prava.

²⁸ <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/18023/>

posrednih pružatelja usluga²⁹, uključujući pružatelje usluga oglašavanja, platnih usluga i usluga transporta na internetu. Oglašavanje na internetu glavni je izvor prihoda za *web*-mjestu koja krše autorska prava. Svrha inicijative u pogledu oglašavanja jest odvratanje od oglašavanja na *web*-mjestima koja na komercijalnoj razini krše pravo intelektualnog vlasništva, čime se sprečava financiranje povreda prava intelektualnog vlasništva s pomoću prihoda ostvarenih oglašavanjem. Ako *web*-mjestu koja krše autorska prava nude tzv. premium račune ili pretplate, s pomoću kojih se uz plaćanje ostvaruje brži pristup sadržajima, pružatelji platnih usluga mogu imati ključnu ulogu u provedbi načela „praćenja traga novca”, tako što presreću financijske transakcije, a potom odbijaju svoje usluge, čime te poslovne djelatnosti čine neprofitabilnima. Komisija je u potpunosti predana ostvarivanju konkretnih rezultata u tim procesima, koji su ključni za suzbijanje piratstva, te očekuje da će na temelju sličnih sporazuma na nacionalnoj razini u njima sudjelovati dionici u najširem mogućem rasponu. Ovisno o napretku tih inicijativa Komisija će istražiti i druge mogućnosti postizanja veće uključenosti posrednih pružatelja usluga u zaštiti prava intelektualnog vlasništva, kao što je odgovornost posrednika u slučajevima kada je posrednik svjestan da njegove usluge upotrebljava treća strana kako bi kršila prava intelektualnog vlasništva, no ne poduzima nikakve mjere.

6. ZAKLJUČAK

Kulturne i kreativne industrije važne su za Europu iz brojnih razloga. Osim što čine važan gospodarski sektor, one su glavni izvor učenja i zabave te su ključne za održavanje i razvoj kulturne raznolikosti Europe. Inovacijska sposobnost europskih industrija autorskih prava u digitalnom okruženju preduvjet je za njihov uspjeh i sposobnost natjecanja na svjetskoj razini.

Stoga su dobro osmišljen okvir autorskih prava i popratne mjere ključni za autore, izvođače te kulturni i kreativni sektor kako bi doprli do šire publike i, u konačnici, građanima omogućili veći izbor. Komisija provodi ambiciozan program kojim se modernizira okvir autorskih prava EU-a u korist svih dionika i podupire dostupnost i vidljivost europskih kulturnih i kreativnih sadržaja, čak i prekogranično. Zakonodavne inicijative i mjere financijske potpore uzajamno se podupiru i jačaju. Komisija će pratiti učinak tih mjera i nastojanja industrije u pogledu unošenja prethodno navedenih ciljeva u vlastite poslovne modele.

²⁹

Izjava Komisije o olakšavanju i praćenju memoranduma o razumijevanju namijenjenih odvratanju od aktivnosti kojima se na komercijalnoj razini krše prava intelektualnog vlasništva na unutarnjem tržištu: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/18023/>